

nyiségben és tartalomban egyaránt gazdag pædagógiai és lélektani irodalmát. Ily összefoglaló munkák egyik fontos feladatát ugyanis különösen, ha a tudomány terén vezető szerepet nem játszó nemzet szellemi műhelyéből kerülnek ki, abban látjuk, hogy számot adjanak a saját nemzetük kutatóinak az illető téren folytatott vizsgálódásairól, melyeknek egyes szakmunkákban lefektetett anyaga és eredménye laikusok körében és idegenben kevésbé ismeretes és sokszor nehezen hozzáférhető.

*

2. Giovanni Nascimbeni: Il collegio come campo per la psicologia collettiva. (Rivista di Filosofia e Scienze affini, IX. 1., 2.)

Sokan vannak a társadalmi lélektan munkásai közül, kik lehetségesnek tartják a kísérleti eljárásnak alkalmazását a társadalom statikai lelki jelenségeire, de csak azokra, melyek kis csoportokban jönnek létre. A cikkíró ezzel szemben úgy véli, hogy nagyobb társadalmi csoportok, sőt az egész emberiség körében lejátszódó kollektív lelki jelenségek is tanulmányozhatók kísérletileg, ha sikerül találni olyan kis csoportot, amely visszatükrözi, lényeges és jellemző vonásaiban, a nagyobb csoportokat, esetleg az emberiséget. Azt hiszi, hogy talált is ilyent a «kollégium»-ban.* A kollégium valódi «emberi társadalom» kicsinyben. Tagjai a többi emberektől külön életet élnek; de minthogy nekik is eleget kell tenni ugyanazon főbb követelményeknek, melyeket az élet más emberi lényekkel szemben támaszt, ennél fogva köztük is kifejlődik legnagyobb része ama kollektív lelki tényeknek, melyek az emberiségre jellemzőek. A kollégiumban nem csupán közös céltől összehozott személyek vannak, mint az iskolában vagy műhelyben, hanem igazi társadalmi életet élő egyének, akiknek megvannak foglalkozásaik, kedvteléseik, ellenségeskedéseik, barátkozásaik, mint a közönséges életben élőknek. A kollektív jelenségek természetesen veszítenek a kollégiumban kiterjedésük tekintetében, de a veszteséget visszanyerik intenzitásában. Míg egyrésztől a kollégium nagyon alkalmas arra, hogy benne közvetlen közlőről figyeljük meg az emberi társadalom némely kollektív lelki jelenségeit, másrészt ott számos társadalom-lélektani jelenséget mesterségesen is előidézhetünk. Hogy tényleg vannak a kollégiumnak és társadalomnak ily összevágó tüneményei, annak tapasztalati bizonyosságául szolgálhat például az a megfigyelés, hogy a kollégiumban épügy, mint az emberi társadalomban rendszeren található egy vagy egynehány olyan egyén, aki a többiek közt vezető szerepet játszik, akinek a többiek, mintegy

* Konviktus értelemben.

öntudatlanul, alárendelik magukat s a kiket a társadalomban vezetőknak, sugalmazóknak, demagógoknak szoktak nevezni. S e vezetők mindkét körben általában nem az értelmileg legkiválóbbakból kerülnek ki, hanem a közepes tehetségekből, akik sajátos, fokozott mértékű erkölcsi szuggesztív — erejüknel fogva ragadják magukkal társaikat s a tömeget. A rendkívüli értelmiség éppen akadályos lehet ily vezető szerep elérésének, mert egyén és tömeg között nagyobb különbségeket állapít meg, mint a mekkorák mellett a sugalmazó és sugalmazott, vezető és vezetett között nélkülözhetetlen erős rokonszeny létrejöhet. A vezető azután lehet igen jó vagy igen rossz; a végtel minősége nem tesz számot. Ha a tömeg nem tud felemelkedni a nagy értelmiség magasságáig: de érzelmeinek gazdaságánál fogva erkölcsileg felemelkedhetik és lealacsonyodhatnak, ameddig a vezető akarja. Abszolút értékű törvényeket bizonyára nem fogunk a jelzett módszerrel nyerni, de ez nem is célja a lélektannak, hanem igenis az, hogy megrajzolja a lelki tények befolyásának tipikus alakjait.

Úgy véljük, hogy az ilyenmű társadalom-lélektani jelenségek vizsgálatával való foglalkozásra erre alkalmas helyen működő pädagogusok volnának elsősorban hivatva.

*

3. Amelia Campetti: La casse di maternita e l'organizzazione sociale dell' educazione. (Rivista di Pädagogia II. 1.)

Társadalmunk csak a legújabb időben kezd foglalkozni a gyermek születéselőtti általános gondozásának szükségével. Köztudomású dolog, hogy a szülés előtti utolsó időkben nyugvást élvező anyák gyermekei erősebb, ellenállóbbak s így az élet bajainak és fáradságainak viselésére képesebbek s szellemi készségek tekintetében is előnyben vannak. A munkásnép asszonyai ezen, a jövő nemzedék szempontjából oly fontos nyugalom áldásaiban a maguk erejéből nem részesülhetnek s azért felmerült az eszme, hogy társadalmi segítséggel kell e nyugalmat lehetőségessé tenni. Így keletkezett Itáliában az anyasági pénztárak egész sora, melyek Turin, Brescia, Milano, Palermo, Firenze, Róma s más városokban a szegénysorsú szülő anyáknak vannak hivatva a kellő nyugalmat biztosítani. E társadalmi hozzájárulással működő pénztárak havi 35—55 fillér csekély díj ellenében tagjaiknak a szülés idejében másfél lirányi napi segítséget nyújtanak harminc napon keresztül. Az összeg nem nagy, de a nélkülözésekhez hozzászórt anyáknak elégséges arra, hogy maguknak viszonyaikhoz mért kényelmet biztosítsanak. A pénztárnak vannak orvosai, kiknek egyedüli feladatuk az volna, hogy a tagok álla-